

ION ANTONESCU, CTITOR

VIRGILIU Z. TEODORESCU

*„Numai cunoscându-ți drepturile istorice îți
poți împlânta voința de neam în Istorie”.*

Mareșalul Ion Antonescu¹.

În perioada anilor dintre cele două războaie mondiale s-a înregistrat un amplu proces al prefacerilor și metamorfozare a așezărilor rurale. Acțiunea a fost determinată din multiple cauze. De la refacerea localităților care au fost total sau parțial distruse de acțiunile militare sau a efectului distructiv al unor calamități naturale la preocuparea de asigurare a creșterii standardului de viață, în directă relație cu potențialul economic dar și cultural, acțiunea s-a bucurat de atenția unor instituții și chiar a unor persoane afirmate din localitățile pe care și-au propus să le asigure o sistematizare și o dotare exemplară. Începutul unei sistematizări o constatăm ca preocupare încă din 1878 când de la gând s-a trecut la fapte pentru a răsplăti pe luptătorii pentru Independența de Stat a României. Astfel au apărut satele de însurăței. Parcelarea, realizarea căilor de acces și rezervarea de spații s-au dovedit a fi de bun augur, asigurând în timp dotările care le-au conferit calitatea de etalon, demn de urmat de către cei din secolul XX. Putem exemplifica amintind situația comunei Curcani, astăzi județul Călărași și a satului Sultana, azi component al comunei Mănăstirea din același județ. Experiența dobândită s-a constituit călăuză pentru cei care au declanșat acțiuni de prefacere a localităților rurale. Suntem datori să ne amintim în acest context și de inițiativele unor oameni politici. Ne referim la situația localităților Tigveni din județul Argeș supus transformărilor prin preocuparea familiei Brătianu, Topoloveni din județul Argeș restructurat prin lucrările declanșate de către Ion Mihalache sau Arsura din județul Vaslui, loc de obârșie al doctorului Nicolae Lupu. Se pot cita și alte exemple pentru a se

¹ General Ion Antonescu, *Către români ... Chemări, Cuvântări, Documente, La o răscruce a României*, București, 1941, p.119.

înțelege că în preajma celui de-al doilea război mondial satul românesc se afla în diverse stadii de prefaceri ca urmare a unor asemenea inițiative, a studiilor întreprinse de Școala Românească de Sociologie și a altor instituții care s-au integrat în acest act dorit a fi național.

*
* *
*

Fenomenele naturale au fost adeseori distrugătoare a așezărilor umane. Viiturile de primăvară sau de toamnă au provocat pagube umane și materiale, implicând soluționări prompte pentru cei salvați dar rămași fără condițiile necesare vieții. O asemenea catastrofă a constituit-o inundația produsă de apele râului Argeș în anul 1941. Așezările în aval de zona cheilor munților au suferit distrugerii greu de imaginat. Edificator este situația tablierului metalic a podului din localitatea Căpățâneni smuls de pe picioarele de beton fiind dus de unda viiturii la vale. Constatarea pagubelor a impus o promptă intervenție. Nu s-a avut în vedere o soluție de provizorat ci s-a trecut la realizarea² unei noi localități care prin amplasament, mod de sistematizare, dotare, facilități să asigure locuitorilor toate cele necesare vieții în care atât activitățile tradiționale dar și altele noi să contribuie la prosperarea localității.

De la adoptarea măsurilor de prim ajutor la cele care au condus la proiectarea și edificarea noilor localități situația acesteia s-a constituit preocupare personală pentru Conducătorul Statului, Mareșalul Ion Antonescu. El a desemnat persoanele care au avut misiunea de a coordona operațiunile necesare fiecărei etape de lucru. Măsura s-a dovedit eficientă, timpul, prețul și calitatea lucrărilor demonstrând că în condițiile grele ale celui de-al doilea război mondial s-a putut realiza³ o asemenea operă de anvergură.

La 17 octombrie 1943 au avut loc solemnitățile prilejuate de inaugurarea a mai multor obiective de amploare pe teritoriul județului Argeș. Ne referim la șoseaua Pitești-Arefu care a inclus realizări de poduri, rectificări ale traseului, realizări ale unor noi tronsoane, toate însumând valoarea de 170.730.000 lei. Acestei căi de comunicație i s-a alăturat calea ferată îngustă de pe Valea Argeșului însumând 40 km, realizați cu suma de 74.000.000 lei. Linia de cale ferată îngustă Căpățâneni-Cumpăna a fost realizată cu sprijinul guvernului, a Ministerului Lucrărilor Publice și al Casei Pădurilor Statului, ultima fiind beneficiara investiției. Ea a devenit încă din acel an operantă asigurând într-o primă campanie scoaterea din bazinul Argeșului Superior a 14.000 vagoane cu lemne.

Aceste două căi de comunicație erau menite a facilita transportul spre satul model Antonești, ctitoria Mareșalului Ion Antonescu. La solemnitatea

² „Almanahul Dacia Traiana”, București, 1994 pagina dedicată evocării evenimentelor lunii octombrie 1943.

³ „Universul”, anul 60, nr. 287, 20 octombrie 1943, p. 1, 3.

inaugurării au participat Maria Antonescu, soția Conducătorului Statului, Mihai Antonescu ministrul justiției, generalul Dumitru Popescu, ministru de interne, I.C. Petrescu, ministru subsecretar de Stat la Cultura Națională, arhitectul Ion D. Enescu, ministrul Muncii, alte personalități din administrația de stat și cea locală, localnici. Solemnitatea a inclus o slujbă religioasă oficiată de un sobor de preoți având în frunte pe episcopul Argeșului, Emilian Antal Târgovișteanu. Au urmat cuvântările episcopului amintit, prefectului județului Argeș, Constantin Popescu. Desprindem câteva date despre cele înfăptuite pentru ca satul Antonești să devină realitate. La data inaugurării erau realizate 39 clădiri, locuințe concepute astfel încât să fie purtătoare ale tradițiilor funcționale și estetice ale edificiilor din zonă, integrând însă facilități ale unui confort corespunzător și pentru viitor. Lor le erau realizate ca anexe primele 10 grajduri model menite a asigura condiții pentru dezvoltarea zootehniei în zonă.

Impunătoare prin proporții dar și prin multiplele funcționalități preconizate se situa Palatul Administrativ conceput a adăposti Primăria, Jandarmeria, Percepția, Cooperativa satului și Banca Populară.

Toate cele amintite mai sus la data inaugurării se aflau terminate la roșu.

Multifuncțională era și clădirea definită ca fiind: Casa de Ocrotire și Sănătate. Ea includea: Baia Populară, Camera de Deparazitare, Școala de Gospodărie, Cantina, Dispensarul, Creșa, Grădinița, Farmacia, Cabinetul dentar. Fondurile necesare edificării acestora au fost puse la dispoziție de către Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale.

Proiectul de ansamblu prevedea ca într-o etapă ulterioară să fie construit și un Cămin Cultural cu sală de joc și cântec românesc. Erau preconizate viitoarele spații comerciale și un han cu 20 de camere.

La data inaugurării satului Antonești era în construcție și Biserica localității care se ridica prin contribuția financiară a lui Mihai Antonescu.

Considerăm semnificative două sume evocate de prefectul Constantin Popescu. Acesta s-a referit la faptul că lucrările solicitaseră până la acea dată suma de lei 34.855.464, dar valoarea reală a lucrărilor realizate se ridica la 294.217.692 lei. El explica această diminuare a cheltuielilor prin executarea lucrărilor în regie proprie, prin participarea unor unități militare și a localnicilor la o serie de operațiuni.

În cuvântarea ministrului Mihai Antonescu s-a făcut referință la modul de concepere și realizarea a lucrărilor, experiența dobândită determinându-l să pună bazele unei Fundații a satului model menită să cerceteze problemele satului românesc. Personal oferea pentru această nouă instituție suma de 1.000.000 lei. Reținem din cuvântarea sa următoarele aprecieri: „... Între cetatea lui Țepeș zidită pe creștet de munte de Voievodul care a dăruit țării exemplul de dreptate, de asprime și de luptă și între altarul voievodal al Mănăstirii Basarabilor, în care meșterul Manole și-a plinit trup din trupul lui,

între cele două așezări bătrâne, satul acesta va ști să respecte porunca de veacuri a Carpaților noștri – că pământul românesc nu se trădează niciodată – pilda neîndurată a Voievodului Țepeș – că cinstea românească nu se pătează niciodată“.

Solemnitatea s-a încheiat cu decernarea unor decorații celor care au contribuit la edificarea satului Antonești și a căilor de comunicație⁴. Printre cei care s-au bucurat de prevederile Înaltului Decret Regal s-a aflat și arhitectul Richard V. Bordenache realizatorul planului de amenajarea terenului pe care a fost amplasată noua localitate, o terasă care nu putea să fie afectată de eventualele viituri, precum și edificiile care s-au constituit zestrea acestei localități.

Menționăm că peste ani o parte din construcțiile inaugurate în anul 1943 au servit pentru adăpostirea comandamentului șantierului lucrărilor hidrotehnice care au permis amenajarea bazinului superior al Argeșului, desfășurate în anii 1960-1996, care au metamorfozat zona de la poalele munților Făgăraș.

Amintind de ctitorul Ion Antonescu suntem datori să cităm încă un eveniment al anului 1943 petrecut la 29 iulie. La această dată a avut loc solemnitatea punerii pietrei fundamentale la Biserica de la Bariera Vergului din București⁵. A fost expresia dorinței, voinței și finanțării de către cel care în copilărie pășise pe calea învățaturii la școala „Calist Arhierul“ care se afla în imediata apropiere de locul ales pentru edificarea așezământului religios. După absolvirea cursului primar, Ion Antonescu și-a continuat învățătura la Liceul „Matei Basarab“. Locul ales pentru noul edificiu religios, în imediata apropiere a unei importante intersecții rutiere, a fost pus la dispoziție de către Primăria Municipiului București. La solemnitatea începerii lucrărilor a participat Mareșalul Ion Antonescu cu soția. A fost prilejul de a încredința coordonarea lucrărilor pentru a fi duse la bun sfârșit fostului coleg de școală și de bancă Ioan Nocoiescu, membru în comitetul de inițiativă pentru ridicarea și prosperarea cartierului, om cu o bogată experiență și de mare onestitate. Evenimentele ulterioare au afectat însă bunul mers al lucrărilor, construcția ajungând la etapa finală după câteva decenii.

Prezenta evocare o considerăm o verigă din alte multe care se cer a fi evocate pentru a cunoaște omul și faptele sale.

⁴ Paul Constantinescu, *Dicționar Universal al Arhitecților*, București, 1986, p.51.; *Tabloul Arhitecților Diplomați*, București, 1937, p. 4.

⁵ „Gazeta Municipală“, anul XII, nr.581, 1 august 1943, p.4; în oferta Florin Bratu sunt 11 fotografii realizate în ziua de 28 iunie 1943 în momentul punerii pietrei de temelie a Bisericii cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena“ de la Bariera Vergului București. Au fost prezenți Ion și Maria Antonescu, Mihai Antonescu, generalul Lupescu ș.a., vezi Anca-Anda Mihalcea, *Îmbogățirea bezel documentare la Arhivele Naționale ale României în: „Arhiva Românească“, anul CLVI (serie nouă), tom II, fasc. 1/1996, p. 224.*